

INHOUD

EEN WERELD VOL FABELWEZENS FABELWEZENS IN EUROPA

6
8

CENTAUR
HINDE VAN KERYNEIA
EUROPESE EENHOORN
WOLPERTINGER
SLANGDRAAK
TROL
HIPPOGRIEF
CWN ANNWN
BEHEMOT
LANGHALS ZOETWATERSLANG
NIXIE
KELPIE
BOOMWEZENS

FABELWEZENS IN NOORD-AMERIKA 20

AMAROK
TOMMYKNOCKER
JERSEY DEVIL
PUKWUDGIE
GEHOORNDE ZOETWATERSLANG
WILL-O'-THE-WISP
ONDERWATERPANTER
STEENJAS
URAYULI
SASQUATCH
DONDervogel
HOEPELSLANG
WAMPUS

FABELWEZENS IN LATIJNS-AMERIKA EN DE CARAÏBEN 28

GEVEDERDE DRAAK
KARBONKEL
GEHARNASTE PAD
MADREMONTE
YACUMAMA
CHICKCHARNEE
ALICANTO

FABELWEZENS IN AUSTRALIË EN OCEANIË 34

BUNYIP
MIMI
VALBEER
WHOWIE
ABAIA
PAPOEAANS DUIVELSVARKEN
TE WHEKE-A-MUTURANGI

FABELWEZENS IN AZIË 40

ZEVENKOPPIGE NAGA
BARONG
PYINSARUPA
TIPAKA
DOKKAEBI
DRAAK
QILIN
KYUBI NO KITSUNE
BAKE-DANUKI
BAKU
YETI
BONNACON
GRIFFIOEN

FABELWEZENS IN AFRIKA 48

HIERACOSFINX
ABADA
AZIZA
GROOTSLANG
IMPUNDULU
OLITIAU
NYAMI NYAMI

FABELWEZENS IN HET MIDDEN-OOSTEN 54

ZARATAN
FENIKS
MANTICHORA
KARKADAN
ROC
BASILISK

De hoorn van de eenhoorn is bedekt met gevoelige zenuwuiteinden. Daardoor kan het dier signalen opvangen en roofdieren detecteren. De hoorn wordt ook gebruikt om in het kreupelhout te wroeten op zoek naar voedsel, vooral naar de favoriete lekkernij van de eenhoorn: wilde truffels. Het zou kunnen dat de hoorn nog andere krachtige eigenschappen heeft, die door mensen nog niet echt begrepen zijn.

DE MAGISCHE ALICORN

Eeuwenlang geloofden de mensen dat een beetje schaafsel van een alicorn (de hoorn van een eenhoorn) elke ziekte kon genezen en dat drinken uit een alicornbeker de effecten van gif tegen kon gaan. Daarom was in de Renaissance in Europa een alicorn tien keer zijn gewicht in goud waard! In werkelijkheid waren de te koop aangeboden alicorns de slagtanden van de narwal (echte eenhoorns zijn extreem moeilijk te vangen). Hoewel de magische effecten misschien overdreven zijn, is poeder van de hoorn in sommige gevallen een effectief medicijn en dat is waarom er nog steeds op eenhoorns gejaagd wordt.

EUROPESE EENHOORN

Unicornis europaeus

Nog niet zo lang geleden werd algemeen aangenomen dat eenhoorns echt bestaan en leven in de oerbossen van deze wereld. Tegenwoordig geloven nog maar weinigen hierin, slechts een handjevol mensen kennen hun gewoonten en verblijfplaatsen. Droevig genoeg ziet het er naar uit dat deze prachtige dieren steeds zeldzamer worden omdat ze door hebzuchtige stropers worden bejaagd voor hun kostbare hoornen. Wie weet, misschien is de eenhoorn uiteindelijk beter af als hij zich voor de mensen verbergt.

HABITAT: Dicht bosgebied.

REGIO: Europa (zie blz. 44, 49 en 57 voor sub-soorten wereldwijd).

KENMERKEN: Spiraalvormige hoorn; piekerig, geitachtig baardje; lange staart met een borstelige punt; gespikkelde camouflerende vacht. Lijkt op een klein, slank paard.

AFMETING: Tot ongeveer 1,3 meter lang.

VOEDING: Gras, wortels, bessen en paddenstoelen.

GEDRAG: De Europese eenhoorn is verlegen en schichtig en leeft solitair in afgelegen bossen. Zijn sterke gehoor en gevoelige hoorn helpen om de nadering van mensen, wolven of andere bedreigende dieren op te merken. Het is legendarisch moeilijk om een eenhoorn in het wild te spotten.

VERRE VOORoudERS

Mogelijk stamt de eenhoorn af van de prehistorische *Elasmotherium*. Dit beest dat miljoenen jaren geleden over de Europese vlaktes zwierf, had een dikke vacht zoals een wollige mammoet en één grote hoorn. De hedendaagse eenhoornsoorten zijn aanmerkelijk eleganter dan hun plumpe voorouder.

3 juni 1927,
Zwarte Woud, Duitsland

Vanmorgen vertrokken we uit ons gezellige pension op zoek naar eenhoorns. Ik ging ervan uit dat we wat suikerklontjes mee zouden nemen als lokaas, maar Dimi had een zak vol geraspte wilde truffel bij zich wat volgens hem veel effectiever is. Hoewel we verschillende hoefafdrukken vonden die van de eenhoorn zouden kunnen zijn, lukte het niet om er één te spotten, zelfs niet van een afstand. Dimi grapte dat eenhoorns misschien geleerd hebben om zich onzichtbaar te maken. Maar waarschijnlijk zijn het gewoon meesters in het camoufleren. Hoe dan ook is het goed dat eenhoorns experts in het zich verbergen voor mensen zijn geworden: op die manier zijn ze veel veiliger.

Deze kleine, maar dodelijke draak sluipt door de Europese folklore. Middeleeuwse legenden beweren dat de slangdraak, net als de verschrikkelijke Gorgon uit de Griekse mythologie, met één enkele blik kan doden, zijn slachtoffers veranderend in steen. In werkelijkheid is de slangdraak niet zó gevaarlijk: hij kan doden, maar op een minder spectaculaire manier, namelijk met een uiterst giftige beet.

HABITAT: Woestijn en struikgewas; woont in-holen.

REGIO: Zuid-Europa en Noord-Afrika.

KENMERKEN: Geschubd, reptielachtig lijf; leerachtige vleugels; kop en poten lijken op die van een haan; benige kam voor de show; onderkin; gif-hoektanden; een zeer onwelriekende adem.

AFMETING: Vergelijkbaar met een kalkoen of gans.

VOEDING: De slangdraak zal proberen ieder schepsel dat in de buurt komt op te eten.

GEDRAG: Volgens de verhalen moet een ei van de slangdraak uitgebroed worden door een pad. GBF-geleerden geloven dat een vrouwtjesslangdraak, net als de koekoek, een ei legt in een nest van een nietsvermoedend vogelpaar, die het warm houdt. Als het slangdraakkuiken uit het ei gekomen is eet het niet alleen de vogelkuikens, maar ook zijn gastouders op.

SLANGDRAAK

Draco venenatus

WOLPERTINGER

Lepus alatus

Het speeksel van de wolpertinger bevordert, als het op de huid gesmeerd wordt, de haargroei bij mensen. Maar de lezer wordt gewaarschuwd om dit krachtige goedje met mate te gebruiken om problemen te voorkomen. (Eén van de GBF-leden die zijn beginnende kaalheid wilde stoppen, zag er uiteindelijk uit als een yeti.)

We nemen het je niet kwalijk als je denkt dat dit bizar uitziende gevleugelde konijn alleen maar een grappige uitvinding is om toeristen te misleiden. Het klopt dat in Zuid-Duitsland de wanden van wegrestaurants en jachthutten versierd zijn met zelfgemaakte nep-wolpertingers. Toch kan het GBF bevestigen dat dit wonderlijke wezen (familie van de Noord-Amerikaanse jackalope) werkelijk bestaat.

HABITAT: Dicht hooggebergte.

DIEET: Gras, twijgen, boomschors.

REGIO: Baden-Württemberg en Beieren, Duitsland

KENMERKEN: Konijnachtig lijf, gevederde vleugels, gewei en scherpe voortanden om taai vegetatie door te bijten. Als de wolpertinger zich bedreigd voelt kan hij een onwelriekende bunzing-achtige spray uit zijn achterste afvuren.

AFMETING: Tot 50 centimeter groot.

GEDRAG: Dit ongrijpbare wezen komt 's nachts tevoorschijn. Terwijl het door de bossen springt maakt het vaak een onheilspellend huilend geluid. Als hij zijn territorium verdedigt kan dit gehoorde konijn verrassend agressief zijn. De vleugels zijn rudimentair, dat wil zeggen dat ze geen functie meer hebben; vroeger konden wolpertingers vliegen, maar de dieren hebben zich geëvolueerd naar een leven op het land.

LANGHALS ZOETWATERSLANG

Serpens longicollis

Het bekendste exemplaar van deze veel voorkomende soort is het Schotse Monster van Loch Ness. Waarschijnlijk is er niet één solitaire Nessie, zoals de meeste verhalen suggereren, maar leeft er een hele familie verlegen zoetwaterslangen in de wateren van Loch Ness. Het zou kunnen dat deze dieren afstammen van prehistorische reptielen, de plesiosauriërs, die vast kwamen te zitten toen de zeespiegel daalde en het water zich terugtrok. Langhals zoetwaterslangen zijn ook waargenomen in het Storsjönmeer in Zweden en in Lake Tahoe in Californië (De Tahoe waterslangen worden door de lokale bevolking liefkozend Tessie genoemd).

EUROPA

HABITAT: Diepe gletsjermereën.

REGIO: Wereldwijd, met uitzondering van Antarctica.

KENMERKEN: Mollig lijf met peddelachtige zwemvliezen, lange flexibele nek, huid gevlekt en met algen bedekt ter camouflage.

AFMETING: Tot 12 meter lang.

VOEDING: Vis.

GEDRAG: Kan lang onder water blijven, maar moet minimaal één keer per uur naar de oppervlakte om adem te halen (hét moment voor fanatieke Nessie-spotters).

14 juli 1927, Loch Ness, Schotland

We zijn in Schotland aangekomen voor de jacht op Nessie! Dimi had een nieuw idee hoe we het aan konden pakken. Hij gaf mij opdracht om laag heen en weer te vliegen over het 23 mijl lange meer. Terwijl ik vloog gooide Dimi stukken zoetwaterpaling in het water. Het werkte! Binnen een paar minuten zagen we een grijze kop tevoorschijn komen, gevolgd door een lange nek. Soepel draaide het dier zich om en liet ons zijn tonvormige lijf en een glanzend zwemvlies zien, waarna hij weer in de diepte verdween. Jammer genoeg was geen van ons in de gelegenheid om een foto te nemen. We hadden allebei onze handen vol (ik aan het vliegtuig en Dimi aan de glibberige paling!).

NIXIE

Naias germania

In Duitse en Scandinavische volksverhalen zijn nixies ondeugende gedaanteverwisselaars die in zoetwatermeertjes en rivieren leven.

Soms nemen ze de vorm van een menselijk gedaante aan om échte mensen het water in te lokken, die daar verdrinken. Echter, het GBF heeft geen bewijs dat nixies echt van gedaante kunnen veranderen.

HABITAT: Meertjes, beekjes en watervallen.

REGIO: Duitsland en Scandinavië.

KENMERKEN: Glibberige huid die altijd vochtig moet blijven, sterke kikkerachtige benen, handen en voeten met vliezen om te zwemmen, vlekkerige tekening en grasachtig haar ter camouflage.

AFMETING: Tot een meter lang.

VOEDING: Zoetwatervis en watervogels.

GEDRAG: Semi-aquatisch als ze zijn kunnen nixies ook op land leven, maar ze geven de voorkeur aan water. De roep van de nixie kenmerkt zich door zijn kwelende, melodieuze geluid.

De ceffyl dŵr (spreek uit: 'keff-ill door') uit Wales en het Ros Beiaard uit Dinant in Frankrijk zijn nauw verwant aan de kelpie.

KELPIE

Hippocampus caledonius

Net als de nixie heeft de kelpie een onverdiende reputatie. Volgens de legenden lokt dit waterpaard menselijke prooi door eenzaam over de oevers van Schotse meren of rivieren te dwalen en voorbijgangers te verleiden om hem te berijden. Zodra de ruiter op de kelpie zit galoppeert het beest het water in waar het slachtoffer een feestmaal wordt. Echter, onderzoek van het GBF heeft aangetoond dat kelpies extreem angstig zijn voor mensen en dat ze uitsluitend vis eten.

HABITAT: Meren, rivieren en moerassen.

REGIO: Schotland.

KENMERKEN: Verfromfaaid, drijfmat uiterlijk; waterplanten in de manen en staart verstrengeld, ogen die lijken te gloeien in het donker.

AFMETING: 1,5 meter groot.

DIEET: Snoek, baars en andere zoetwatervissen.

GEDRAG: Vaak wordt kort voor het gaat stormen het gehuil van kelpies gehoord.

FABELWEZENS IN LATIJNS-AMERIKA EN DE CARAÏBEN

Grote delen van Centraal- en Zuid-Amerika zijn bedekt met dichte oerwouden of ontoegankelijke bergen: de ideale leefomgeving voor fabelwezens, waar ze zich kunnen verschuilen en nauwelijks door mensen worden gestoord. Dit hoofdstuk geeft een kort overzicht van een paar van de meest opvallende. Het is heel goed mogelijk dat er veel meer fabelwezens in de jungle wonen, die zijn alleen nog niet bekend bij het GBF.

Rond het gezicht zit een kraag van veren die geluid geleidt naar de oren van de draak.

GEVEDERDE DRAAK

Draco quetzalcoatl

Als een oerwoud-god zweeft de majestueuze gevederde draak op snelle en stille vleugels boven het bladerdak van de Mexicaanse en Centraal-Amerikaanse regenwouden. Door de eeuwen heen heeft deze drakensoort een plek gevonden in mythen en legenden van de Mexicanen en Maya's.

HABITAT: Tropische regenwouden.

REGIO: Mexico, Centraal-Amerika en het noordelijk deel van Zuid-Amerika.

KENMERKEN: Heldere regenboogkleurige veren, het hoofd omringd door een verenkraag, korte hoorns, stekelige rand op de rug, slangachtig lichaam, schubben op benen en buik.

AFMETING: Vleugelspanwijdte 5 meter.

VOEDING: Dit geweldige hemelse roofdier plukt luiaards en apen uit de boomtoppen en grist witstaartherten, tapirs en armadillo's van de grond.

GEDRAG: De draak verzorgt zijn veren dagelijks en smeert ze in met olie uit een klier onder zijn staart. Dit maakt ze waterafstotend zodat het dier de legendarisch junglestortbuien kan weerstaan. Om af te koelen duikt de draak in diepe, met water gevulde, natuurlijke zinkgaten, zogenaamde cenotes, die veel voorkomen op het Yucatan schiereiland.

ANTIEKE CODEN

Het zou kunnen dat, lang geleden, de legenden van de lokale bevolking geïnspireerd zijn door waarnemingen van de gevederde draak. De Mexicanen, of Azteken, domineerden 500 jaar geleden Centraal-Amerika. In hun mythologie kwam een gevederde slangengod voor: Quetzalcoatl. Ook de Maya's (die zich meer dan 1000 jaar geleden verspreid hadden over zuidoostelijk Mexico) aanbeden een machtige slangengod die Kukulcan genoemd werd. Hun gedetailleerde steenhouwwerken van gevederde slangen zijn nog altijd te vinden op piramides en tempels.

Eén keer per jaar is de draak in de rui: de oude veren vallen uit en worden vervangen door nieuwe. Naar de afgedankte veren wordt door verzamelaars fanatiek gezocht.

Vanwege zijn verlegen natuur en zijn enkele hoorn staat de qilin bekend als de Chinese eenhoorn.

QILIN

Unicornis orientalis

In China wordt de vriendelijke qilin in verband gebracht met vrede en voorspoed. Het wordt gezien als een teken van geluk als je een glimp van dit bijzondere dier opvangt of zijn muzikale roep hoort. Het verhaal gaat dat de qilin – in Japan en Korea bekend onder de naam kirin en in Vietnam als kylan – duizend jaar oud kan worden. Dit is waarschijnlijk een beetje overdreven, maar het is wel zo dat dit bijzondere wezen een indrukwekkende levensverwachting heeft.

HABITAT: Beboste berguitlopers.

REGIO: Oost-Azië.

KENMERKEN: Een enkele vertakte hoorn, vacht van glanzende schubben, vloeiende manen.

AFMETING: Staand ongeveer 1,5 meter hoog.

VOEDING: Strikt vegetarisch.

GEDRAG: De qilin zou zo'n lichte tred hebben dat zijn hoeven geen enkel grassprietje vertrappen. Misschien is dit niet helemaal waar, maar dit dier beweegt opvallend lichtvoetig ondanks zijn afmeting. Verrassend is dat dit zachtvaardige wezen uit zelfverdediging vuur kan spuwen.

KYUBI NO KITSUNE

Vulpes novemcaudus

Kisunes zien eruit als gewone vossen, maar dan met een stel extra staarten. Als deze sierlijke wezens ouder worden vergaren ze kennelijk naast wijsheid, ook staarten. Men zegt dat ze honderden jaren oud kunnen worden en als ze de gezegende leeftijd van negenhonderd jaar bereikt hebben, dragen ze negen borstelige staarten en zijn een kyubi no kitsune (vos met negen staarten) geworden. Misschien is dit niet helemaal waar, maar in Japan zijn er veel mensen van overtuigd dat dit dier bestaat.

HABITAT: Varieert van grasland tot bergen.

REGIO: Japan.

KENMERKEN: Witte of goudkleurige vacht, meerdere staarten.

AFMETING: Ongeveer 50 centimeter lang, de staart niet meegerekend.

VOEDING: Kleine knaagdieren en vogels, ook fruit en noten in de herfst.

GEDRAG: Deze dieren zijn veel extravagante eigenschappen toegedicht: ze zouden kunnen vliegen, van gedaante verwisselen, onzichtbaar worden... Hoewel het GBF hier geen echt bewijs van heeft, zou er een kern van waarheid in de verhalen kunnen zitten.

BAKE-DANUKI

Tanuki magicus

Net zoals de kitsune heeft de Japanse bake-danuki een magische reputatie: hij zou van gedaante kunnen wisselen. Deze speelse, ondeugende wasbeerhond gedraagt zich brutaal en probeert eten te stelen van mensen.

azië

BAKU

Baku somnivorus

Dit zachte wezen is geliefd omdat hij 's nachts slapende mensen bezoekt en nachtmerries opschrokt. In Japan zeggen ze dat als kinderen wakker worden na een nare droom, ze drie keer het zinnetje 'Baku, Baku, eet mijn droom op' moeten zeggen. Daarna kunnen ze rustig verder slapen.

HABITAT: In de buurt van mensen.

REGIO: Japan en oostelijk China.

KENMERKEN: Het lichaam van een leeuw met een ruige vacht, lange slurf, zoals een olifant.

AFMETING: Ongeveer een meter lang.

VOEDING: Leeft van nachtmerries; als we de verhalen moeten geloven.

GEDRAG: Hoewel de baku van warme, donkere plekken én van menselijk gezelschap houdt, is het verhaal dat hij dromen eet moeilijk te bewijzen.

HABITAT: Zijn schuilplaats is een groot nest of een holle boom in graslanden en bossen.

REGIO: Japan.

KENMERKEN: De rondbuikige bake-danuki lijkt op een gewone wasbeerhond, maar loopt op zijn achterpoten en draagt vaak een hoedje gevlochten van bladeren, soms 'geleend' van mensen.

AFMETING: Minder dan een meter lang.

VOEDING: Kleine vogels en zoogdieren, noten en wortels, soms gestolen eten van mensen.

GEDRAG: Bake-danuki's leven in groepen en communiceren met elkaar door ritmisch met hun poten op hun bolle buiken te roffelen.

BASILISK

Serpens diabolicus

Bekend als de koning van de slangdraken is de basilisk misschien wel het meest gevreesde fabelwezen. Er zijn veel legenden rond het dier – soms spreken ze elkaar tegen. Dit gebrek aan betrouwbare informatie komt waarschijnlijk omdat de basilisk zó dodelijk is dat de meeste mensen het

niet kunnen navertellen als ze er één zijn tegenkomen. De priemende blik van het beest zou zijn slachtoffers in steen veranderen; het GBF is echter de mening toegedaan dat de basilisk met zijn starende blik zijn prooi hypnotiserend fixeert, zodat vluchten onmogelijk is.

HABITAT: Woestijnen. Het gif van de basilisk zou zo krachtig zijn dat alles waar het mee in contact komt, plant of dier, verschrompelt en sterft. Zo creëert de slangdraak een levenloze woestijn om zich heen.

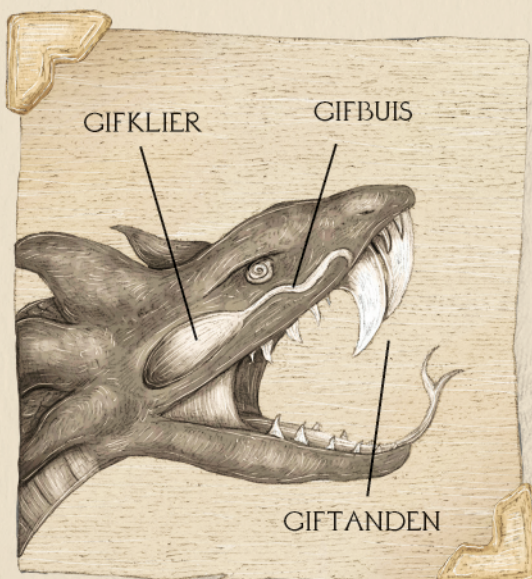
REGIO: Arabisch Schiereiland en Noord-Afrika.

KENMERKEN: Slangachtig lichaam waarvan het voorste deel meestal opgericht is, draakachtig hoofd met een stekelige kam; hypnotiserende, amberkleurige ogen.

AFMETING: Zou 20 meter lang kunnen worden.

VOEDING: De basilisk eet alles wat op zijn pad komt; hij jaagt op vogels die overvliegen door gif naar ze te spuwen.

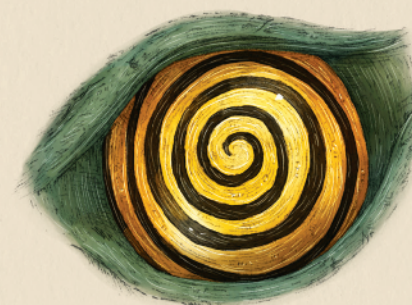
GEDRAG: Met zijn dodelijke beet, giftige adem en hypnotiserende blik beschikt het dier over veel middelen om prooi te overweldigen. Volgens de oude verhalen is zijn gif zo sterk dat als de basilisk water uit een riviertje of meertje heeft gedronken er sporen gif achterblijven waardoor het water nog jaren giftig is!

GIF VAN DE BASILISK

De basilisk zou het sterkste gif van het hele dierenrijk hebben, zo krachtig dat het tientallen jaren na de dood van het beest nog steeds fataal is. Volgens een legende was er eens een krijger op een paard die de basilisk stak

met zijn speer, waarna het gif van het beest omhoog kroop over de speer en zowel ruiter als paard doodde! Maar dit zijn geruchten. Het is heel belangrijk dat er meer onderzoek wordt gedaan om de basilisk en zijn beruchte gif echt te begrijpen.

HYPNOTISEREND OOG

In historische verslagen van het GBF staat dat de basilisk zijn prooi verlamt door hem te hypnotiseren met zijn bijzondere spirallende pupillen. Dit maakt het ongeloofelijk lastig om de basilisk te bestuderen, want de kans dat je oogcontact overleeft is heel erg klein.

BESCHERMING TEGEN BASILISKS

Er schijnen drie manieren te zijn om je tegen een basilisk te verweren. Het is niet duidelijk hoe deze methodes werken, maar ze zouden niettemin in sommige gevallen effect hebben gehad.

Kijk nooit rechtstreeks naar een basilisk; gebruik een spiegel waarmee je het beest naar zijn eigen hypnotiserende blik kunt laten kijken.

Van de wezel wordt gezegd dat hij de aartsvijand van de basilisk is – om de een of andere reden valt de slangdraak al flauw als hij maar een vleugje wezelgeur ruikt.

Als je een basilisk wilt benaderen denk er dan aan een haan mee te nemen; het schijnt dat hanengekraai het beest helemaal gek maakt.

Verborgen tussen de
canyons in de woestijn
van Jordanië liggen
de overblijfselen van
de antieke stad Petra.
De imposante, uit
zandsteen gehakte,
gebouwen zijn eeuwen
geleden verlaten...

In de ruïnes zou een grote basilisk zijn
nest gemaakt hebben. Of was de komst
van de basilisk misschien juist de reden
dat de stad überhaupt verlaten werd?

3 september 1928, Wadi Musa, Jordanië

We naderen het einde van onze reis en Dimi heeft het gevaarlijkste
beest voor het laatst bewaard... de basilisk! Morgen gaan we op
pad naar de ruïnes van Petra om te achterhalen of de verhalen
kloppen. Dimi is gespannen omdat ik ook mee ben gekomen – hij
blijft piekeren en zegt dat hij mij niet in gevaar wil brengen. Maar
we zijn samen zover gekomen en ik ben echt niet van plan om
het op te geven; dat heb ik hem gezegd ook. Vandaag zijn we bezig
geweest met het verzamelen van de spullen die we nodig hebben:
een handspiegel en een haan waren niet moeilijk te vinden, maar
het kostte moeite om een wezel op te sporen. Uiteindelijk vonden we
een mangoest bij een marktkoopman. Hij ziet er best wezelachtig
uit, dus we hopen er het beste van. Morgen verder!